МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет
Кафедра давньої історії України та спеціальних галузей історичної науки

Затверджено
на засіданні кафедри давньої історії України та спеціальних галузей історичної науки
історичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.)

Завідувач кафедри

доцент Щодра О.М.___

Силабус нормативної навчальної дисципліни

ПП 1.2.07 Давня історія України

що викладається в межах ОПП Історія та археологія

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

для здобувачів зі спеціальності 032 «Історія та археологія»

Львів - 2024 рік

Назва курсу	ПП 1.2.07 Давня історія України
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка (Львів, вул.. Університетська 1)
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра давньої історії України та спеціальних галузей історичної науки
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 Гуманітарні науки 032 Історія та археологія
Викладачі курсу	Щодра Ольга Михайлівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри давньої історії України та спеціальних галузей історичної науки
Контактна інформація викладачів	Електронна пошта: olha.shchodra@lnu.edu.ua кафедра давньої історії України та спеціальних галузей історичної науки, вул. Університетська, 1. Тел. (032) 239-41-48
Консультації по курсу відбуваються	У понеділок з 16.00-18.00 (кафедра давньої історії України та спеціальних галузей історичної науки, вул. Університетська, 1, кім. 328). За потреби додаткового часу для консультацій слід писати на електронну пошту викладача. Можливі онлайн консультації через Skype, Zoom, Microsoft Teams.
Сторінка курсу	https://clio.lnu.edu.ua/course/davnya-istoriya-ukrajiny
Інформація про курс	Давня історія України входить до блоку 1 факультетських дисциплін і викладається в третьому семестрів в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Для заочної форми освіти викладається в 2 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для розуміння історичних процесів, пов'язаних з розвитком матеріальної та духовної культури, етногенезом та політогенезом населення українських земель в стародавню, античну і середньовічну епохи (до н. е.-XIII ст.). Особлива увага приділяється державотворчій історії слов'ян та їх раннім державам, передумовам утворення Києво-Руської держави та чинникам, що зумовили її трансформацію в імперію, основним етапам політичного розвитку Києво-Руської і Галицько-Волинської держав.
Мета та цілі курсу	на основі використання найновіших здобутків джерелознавства, історіографії та інших спеціальних галузей історичної науки навчити студентів вмінь та навиків джерелознавчого аналізу, опрацювання та узагальнення джерельного матеріалу. Розглянути у загальноєвропейському контексті основні політичні, соціальні, економічні та культурні процеси, що відбувалися на українських землях від найдавніших часів до середини XIV століття; ознайомлення студентів з сучасними методиками дослідження матеріальної і духовної культури, проблем етногенезу і формування ранніх держав,

	української середньовічної політичної, економічної історії і історії культури; основними джерелами і історіографічними дослідженнями з історії України від стародавніх часів до середини XIV ст.
Література для вивчення дисципліни	***Основна*** 1.Александрович В., Войтович Л. Король Данило Романович. Біла Церква, 2013. 2.Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація. Київ. 2001. 3.Войтович Л. Князь Лев Данилович. Львів, 2012. 4. Головко О.Б. Русь у міжнародному житті Європи IX –X ст. – Київ, 1994. 5.Грушевський М.С. Історія України-Руси. Т. I-III. – Київ, 1991-1993. 6. Крип'якевич І. Д. Галицько-Волинське князівство. – Київ, 1984. 7.Толочко П. П., Козак Д. Н., Крижицький С. Д. та ін. Давня історія України. Кн. 1. Київ, 1994. 8.Толочко П. П. Київська Русь. – Київ, 1998. 9. Щодра О. Практикум з давньої і середньовічної історії України. – Львів, 2003. 10. Щодра О. М. Історична географія України від найдавніших часів до кінця XVIII ст. – Львів, 2016. ***Додаткова*** 12.Войтович Л. Галич у політичному житті Європи XI-XIV ст. Львів, 2015. 13.Бунятян К.П., Мурзін,, Симоненко О.В. На світанку історії. – Київ,1998. 14.Баран В.Д. Давні слов'яни. – Київ,1998. 15. Брайчевський М. Ю. Походження Русі. – Київ, 1968. 16.Гладких М.І. Історична інтерпретація пізнього палеоліту. – Київ.1991. 17.Головко О. Б. Роман Мстиславович та його доба: Нариси політичного життя Південної Русі XII– початку XIII століття. –Київ, 2001. 18.Головко О.Б. Корона Данила Галицького. –Київ, 2006. 19.Давня історія України. Т. I-III. - Київ, 1997, 1998, 2000. 20.Котляр М. Ф., Ричка В. М. Княжий двір Південної Русі X –XII ст. – Київ, 2008. 21. Крижицький С. Д., Зубар В. М., Русяєва А. С. Античні держави

	Північного Причорномор'я. –Київ,1998. 22. Мозолевський Б. М. Скіфський степ. – Київ, 1999. 23. Попович М.В. Нарис історії культури України. – Київ, 1999. 24. Федака І. С. Політична історія України-Русі доби трансформації імперії Рюриковичів (XII століття). –Ужгород, 2000. 25. Щодра О. Звідки і куди пролягав Шлях із варяг у греки, або як географія спростовує історичні міфи //Проблеми слов'янознавства. Вип. 71. 2022. 21-39. 26. Історія української культури / Б.С. Асєєв. Т.1. Київ, 2001.
Тривалість курсу	Денна форма навчання 120 год. Заочна форма навчання – 90 год.
Обсяг курсу	**Денна форма здобуття освіти:** Всього 120 год **_64_** годин аудиторних занять. З них _32_____ годин лекцій, __32____ годин практичних занять та ____56_____ годин самостійної роботи **Заочна форма здобуття освіти:** Всього 90 год. З них **_10__** годин лекцій, __10____ годин практичних занять та ____70_____ годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	У процесі вивчення студентами курсу, опанування його теоретичними, методологічними, методичними і практичними засадами формуються ***програмні компетентності*** й досягаються такі **програмні результати навчання:** ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності. СК 13. Діяти згідно з принципами академічної доброчесності та професійної етики історика. ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему. ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності. ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії. ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов. Після завершення цього курсу студент буде : -Знати особливості розвитку населення українських земель у стародавні часи, основні чинники, що визначали суспільний прогрес спільноти трипілля-кукутень; -Розуміти відмінності в розвитку господарства у степовій і лісостеповій зонах в античну епоху, особливості політичного розвитку Великої і Малої Скіфій та грецьких полісів; -Знати основні чинники етногенезу слов'ян, причини їх міграцій і розселення; -Розуміти загальні закономірності державотворчих процесів і особливості формування ранніх слов'янських держав

	-Знати основні вітчизняні та зарубіжні писемні джерела з історії етно та політогенезу слов'ян та формування Руської імперії -Знати передумови і причини формування Русі як держави імперського типу -Розуміти основні етапи політичної трансформації Імперії русів -Вміти критично аналізувати інформацію джерел та історіографічних досліджень
Ключові слова	Трипільська цивілізація, Скіфія, античні поліси Північного Причорномор'я, слов'яни, Королівства антів і дулібів, Поляно-руське князівство, Імперія русів, Галицько-Волинське князівство
Формат курсу	Денна і заочна форми навчання.
	Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем
Теми	Подаються у формі СХЕМИ КУРСУ**
Підсумковий контроль, форма	Іспит в кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з археології, всесвітньої історії античної і середньовічної доби, достатніх для розуміння процесів етногенезу і формування держав.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, колаборативне навчання (форми – групові проекти, спільні розробки), дискусія.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальновживаних програм і операційних систем.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням: **Для денної форми навчання:** 1. Робота на семінарських заняттях – 35 балів. Підсумкова кількість балів за роботу студента на семінарських заняттях визначається як середній арифметичний показник балів, що їх отримував студент за п'ятибальною шкалою, помножений на коефіцієнт "7". Передбачається, що викладач оцінюватиме знання студента на підставі його розгорнутих відповідей, доповнень, участі в дискусіях, рецензуванні відповідей колег, запитань тощо. Пропущені з поважних причин (через хворобу тощо) заняття студенти можуть відпрацювати у години, передбачені для щотижневих консультацій викладачів. **Загалом, оцінювання знань студента на семінарських заняттях ґрунтується на таких критеріях:** **Оцінка *«відмінно»*:** ✓ студент у повному обсязі володіє необхідним матеріалом, ✓ вільно і логічно-аргументовано висвітлює проблеми розвитку спеціальних історичних дисциплін,

	✓ демонструє вміння роботи із відповідними джерелами, вміє робити їх класифікацію, характеризує їх інформаційний і науковий потенціал, вміє встановлювати їх автентичність, ✓ володіє навичками роботи для проведення джерелознавчих пошуків на теренах України, ✓ при відповіді на питання посилається на рекомендовану програмою курсу додаткову науково-монографічну літературу, **Оцінка «*добре*»:** ✓ студент володіє фактичним матеріалом курсу, але допускає окремі неістотні помилки, ✓ демонструє вміння роботи із джерелами, однак не може в повній мірі провадити їх класифікацію, характеризувати їх інформаційний і науковий потенціал, ✓ висновки й узагальнення, які він зробив, не є вичерпними, ✓ відсутні посилання на додаткову літературу, **Оцінка «*задовільно*»:** ✓ студент в основному володіє фактичним матеріалом курсу, але в окремих аспектах питань припускається істотних помилок, ✓ не в змозі самостійно робити чіткі закінчені висновки й узагальнення та пов'язати теоретичні знання з практикою, ✓ вміння роботи із джерелами не достатні, ✓ виклад матеріалу утруднений, неповною мірою використовується категоріальний апарат навчальної дисципліни; **Оцінка «*незадовільно*»:** ✓ студент не володіє матеріалом курсу, не орієнтується в його проблематиці, ✓ при спробі викладу матеріалу припускається грубих помилок, ✓ не оволодів методикою роботи із джерелами, ✓ не володіє навичками роботи для проведення самостійних пошуків на ниві спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін, ✓ не може зробити жодних висновків та узагальнень. 2. **Письмові роботи:** Студенти виконають одну письмову роботу (теми додаються) 2). Вона оцінюватиметься 10 балами. Проводиться за результатами вивчення частини навчального курсу. Передбачається самостійне опрацювання студентами джерел та рекомендованої літератури і на їх основі - логічний виклад та систематизація фактичного матеріалу. Студент повинен виявити основну інформацію, що стосується теми письмової роботи, проаналізувати її та зробити обгрунтовані висновки. **Академічна доброчесність**: Очікується, що відповіді і письмова робота студентів будуть їх оригінальними міркуваннями. Відсутність посилань на використану літературу, списування, становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахуванння викладачем, незалежно від масштабів плагіату 3. Виконання тестових завдань – 5 балів. Передбачається, що контрольні тести включатимуть т. зв. закриті завдання, що вимагають від студента вибору правильної відповіді з кількох запропонованих варіантів.

4. Виконання студентом індивідуального завдання (реферування обраної позиції літератури) – 5 балів. Оцінювання реферування передбачає: ґрунтовність аналізу – 2 бали, логіка та грамотність викладу – 1 бал, структурованість викладу – 1 бал, аргументованість тез та висновків – 1 бал.
5. Іспит – 50 балів. Підсумовує знання основних фактів і теоретичних положень курсу. Іспит складається в письмовій формі. Екзаменаційне завдання складається з двох питань, які вимагають розгорнутої теоретичної відповіді (15 балів х 2 = 30 балів), і комплексного тесту (20 балів).

У процесі оцінювання враховується: активність студента під час аудиторних занять; самостійність, оригінальність творчість у результатах мислення; участь студента у науково-дослідній роботі. Відпрацювання занять, пропущених з поважних причин, проводиться за розкладом консультацій викладачів, які є керівниками семінарів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

• практичні/самостійні тощо: 50 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів__50___

• іспит 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів_50___

Підсумкова максимальна кількість балів_100_____

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні зайняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Література. Студентам надається список базової літератури. Заохочується також використання іншої літератури та джерел.

П**олітика виставлення балів.** Враховуються бали набрані в семестрі, на семінарських та лекційних заняттях, за самостійну письмову роботу, виконання тестового завдання, написання індивідуального завдання та бали підсумкової письмової роботи. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття. Недопустимими є пропуски та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Теми для написання письмової роботи (модуль №1.) (останній тиждень жовтня) 10 б.

1.Чи була Трипільська культура ранньою цивілізацією? Відповідь обгрунтуйте.

2. Основні етапи етногенезу слов'ян за писемними та

	археологічними джерелами. 3. Культура античних полісів Північного Причорномор'я. 4. Вітчизняні і зарубіжні писемні джерела про початки Русі. 5. Яку роль відіграли скандинави в історії Русі? Чи були вони засновниками Руської держави? Відповідь обгрунтуйте. 6. Особливості політичного розвитку Русі в другій половині XI століття. Чи був Любецький з'їзд 1097 р. Руським Верденом? Відповідь обгрунтуйте. Контрольний модуль № 2 проводиться у формі тестування в останній тиждень листопада 5 б. **Для заочної форми навчання:** **1. Семестрова (домащня) письмова робота – 50 балів** **2. Письмовий іспит – 50 балів** **Питання для письмової роботи:** 1.Чи була Трипільська культура ранньою цивілізацією? Відповідь обгрунтуйте. 2. Основні етапи етногенезу слов'ян за писемними та археологічними джерелами. 3. Культура античних полісів Північного Причорномор'я. 4. Вітчизняні і зарубіжні писемні джерела про початки Русі. 5. Яку роль відіграли скандинави в історіїКиєво- Руської держави? Чи були вони її засновниками? Відповідь обгрунтуйте.
Питання до заліку чи екзамену.	**Питання для підсумкового екзаменаційного контролю** 1. Розвиток матеріальної і духовної культури в епоху пізнього палеоліту. Культура Мізин-Межиріч. 2. Трипільська цивілізація: розвиток виробничої економіки і технологічні відкриття. 3. Трипільська цивілізація: розвиток духовної культури. 4. Територія України в добу античності: розселення народів, державні утворення. 5. Причини та особливості грецької колонізації Північного Причорномор'я. Політичний устрій північно-причорноморських полісів та їх відносинами зі Скіфським Царством. 6. Походження скіфів та етногеографія Великої Скіфії в «Історіях» Геродота. 7. Геродот про суспільний устрій та господарство Великої Скіфії. 8. Духовна культура скотарських племен Північного Причорномор'я (кіммерійців, скіфів, сарматів) 9. Суспільний устрій та основні етапи політичної історії Малої Скіфії. 10. Культура античних полісів Північного Причорномор'я. 11. Сарматські племена на території України: розселення, устрій та господарство.

	12. Державні утворення на території України в епоху Великого переселення народів (IV–VII ст.). Царство готів. 13. Писемні та археологічні джерела про етногенез слов'ян. 14. Проблема етногенезу слов'ян в сучасній історіографії. 15. Ранні держави слов'ян: Королівство антів, Поляно-Руське князівство. 16. Візантійські автори про про суспільний устрій, вірування та культуру слов'ян в середині I тис. 17. Вітчизняні та зарубіжні джерела про початки Руської держави. 18. Утворення Руської імперії. Формування державної території Русі в IX-X ст. 19. Норманська теорія походження Русі: історія появи і основні аргументи. 20. Політичний розвиток Русі в другій половині X – першій половині XI ст. 22. Причини, основні етапи та наслідки християнізації Русі. 23. Політичний розвиток Русі в другій половині XI – першій чверті XII ст. 24. Києво-Руська держава в другій третині XII-першій половині XIII ст. 25. Соціум Київській Русі: правляча верства і залежне населення. 26. Розвиток ремесла, внутрішня та зовнішня торгівля Києво-Руської держави. 27.Сучасна історіографія про суспільні відносини в Київській державі. Феодальна, рабовласницька та общинна концепції розвитку Русі. 28. Русько-візантійські відносини у IX-XII ст. 29. Відносини Русі з степовими кочовими народами у IX-XII ст. 30. Міжнародне становище Русі та її роль в розвитку трансконтинентальної торгівлі (IX-X ст.). 31. Завоювання Чингізидів у Східній Європі та їх вплив на розвиток українських земель. 32. Політичний розвиток земель-князівств на території України у XII – першій половині XIII ст.: Київська земля, Чернігівська земля. 33. Галицька земля наприкінці XI – XII ст. 34. Утворення Галицько-волинського князівства. Внутрішня і зовнішня політика Романа Мстиславовича. 35. Галицькі та волинські землі в період політичної нестабільності (1205-1238 рр.) 36. Правління короля Данила. Зовнішня політика. 37. Галицько-волинське князівство в другій половині XIII – в першій половині XIV ст.: особливості політичного розвитку. 38. Особливості соціально-економічного розвитку галицьких і волинських земель у XIII-XIV ст. 39. Особливості політичного та економічного розвитку народів степової зони в добу середньовіччя: печеніги, половці.

	40. Історична карта середньовічного Криму: народи і державні утворення. 41. Розвиток культури на українських землях IX-XIV ст.: писемність, школа, освіта. 42. Розвиток культури на українських землях IX-XIV ст.: літописання і література. 43. Розвиток культури на українських землях IX-XIV ст.: архітектура і живопис. 44. Вплив християнства на розвиток культури Київської Русі. 45. Язичницькі вірування, звичаї та обряди східних слов'ян. 46. Причини розпаду Руської імперії та його наслідки. 47. "Руська Правда" про соціальні відносини в Київській Державі. 48. Боспорське царство: суспільний устрій та господарство держави в еллінський період. 49. Норманська теорія походження Русі: історія появи та особливості сучасного розвитку. 50. Михайло Грушевський про початки Русі і норманську теорію її заснування.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	***Оцінка ECTS***	***Визначення***	***За національною шкалою***	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	***Залік***
90 – 100	**A**	*Відмінно*	*Відмінно*	*Зараховано*
81-89	**B**	***Дуже добре***	***Добре***	
71-80	**C**	***Добре***		
61-70	**D**	***Задовільно***	***Задовільно***	
51-60	**E**	***Достатньо***		

ДОДАТОК

Схема курсу «Давня історія України»

Тиж. / дата / год.	**Тема, план, короткі тези** Теоретичні основи наукових досліджень	**Форма діяльності (заняття)**лекція, самостійна, дискусія,**	**Матеріали**	**Література.*** Ресурси в Інтернеті**	**Завдання для самостійної роботи, год**	**Термін виконання**
1	**Тема 1.** Вступ до історії України. Предмет і сучасні періодизації історії України. Антропогенез і заселення території України представниками виду homo sapiens.	**Ден. Ф-ма** Лекція, 2 год., пр. 0 год. С.р. 0 год. **Заоч. ф-ма:** Лекція, 0 год., пр. 0 год. С. р. 4 год.	Мультимедійна презентація	7,13,16	1. Проаналізуйте інформацію про те,як сучасні антропологи пояснюють появу людини розумної. 2. Визначте, де в Європі за найновішими дослідженнями найраніше з'явилася людина розумна. 3. Ознайомтесь з роботою експедиції О. Яневича в печері Буран-Кая в Криму.	*Вересень*

2	**Тема 2.** Матеріальна і духовна культура населення українських земель у стародавні часи в контексті історії ранніх цивілізацій. Палеолітична культура Мізин-Межиріч: господарство і побут стародавніх мисливців, перші на планеті штучні житла, релігійні вірування і мистецтво.	**Ден. Ф-ма:** Лекція, 2 год., пр. 0 год. С.р. 2 год. **Заоч. ф-ма:** Лек. 0 год. пр.0 год. С.р**.** 6 год.	Мультимедійна презентація (карти), твори античних оавторів	7,13,16,26	1.Визначіть, які пізньопалеолітичні памятки, відкриті на території України, є унікальними 2.Чому відкриття пізньопалеолітичних памяток в др. пол. XX ст. докорінно змінили уявлення про цей період історії людства?	*Вересень* -
3	**Тема 3.** Спільноти неоліту та мідно-бронзового віків. Трипільська цивілізація: розвиток виробничої економіки. Поява ремесла і технологічні відкриття (металургія, гончарне коло і гончарні печі, ткацький станок). Трипільські протоміста. Релігія і мистецтво. Суспільний устрій.	**Ден. Ф-ма:** Лекція, 2 год. Пр. 0 год. С. р. 2 год **Заоч. ф-ма:** Лек. 0 год. пр.0 год. С.р**.** 6 год.	Мультимедійна презентація (карти), твори візантійських авторів	2,7,10,26		*Вересень* -

4,5 6	**Тема 4.** Українські землі в епоху античності. Племена лісостепової зони (чорноліська культура), держави кіммерійців, скіфів та сарматів; грецькі поліси Північного Причорномор'я. **Українські землі в епоху античності.** **Тема 5**. **Епоха Великого переселення народів (IV-VII ст.). Історична карта України в епоху Великого переселення народів.** Основні чинники Великого переселення народів та його хронологія. Міграційні хвилі у Центральній Європі: міграції готів. Культурний феномен Черняхівської культури. Дискусії про етнічне походження черняхівців Гуни на території України: проблема походження, міграції та утворення імперії Атілли. Міграції слов'янських племен: масштаб та основні напрями. Слов'янська колонізація Греції. Етноніми слов'яни у творах візантійської історичної школи: анти, венеди, склавини	**Ден. Ф-ма:** Лекція, 4 год., пр. 4 год. С. р. 2 год. **Заоч. ф-ма:** Лекція, 2 год. пр.0 год. С.р. 10 год. **Ден. Ф-ма:** Лекція 2 год. пр. 0 год. С.р. 2 год. **Заоч. ф-ма:** Лек. 0 год.	Мультимедійна презентація (карти),	7,9,21,22,26 10,11,14,19	1.Назвіть аргументи, які доводять, що серед племен Геродотової Скіфії були слов'яни; 1.Вкажіть чому черняхівська культура була (не була) радше слов'янською, ніж готською. 2.Проаналізуйте аргументи на користь азійського походження гунів. Наскільки переконливою (непереконливою) є азійська версія.	*Вересень - жовтень* жовтень

		пр.0 год. С.Р.6 год.				
7	**Тема 6. Етногенез слов'ян.** Писемні, археологічні та лінгвістичні джерела про походження та первісне розселення слов'ян. Велике розселення слов'ян в епоху Великого переселення народів. Ранні держави слов'ян на території України: королівства антів, дулібів, поляно-руське князівство, Велика Хорватія.	**Ден. Ф-ма:** Лекція, 2 год. Пр. 4 год. СР 2 год. **Заоч. ф-ма:** Лекція, 2 год., пр. 0 год. С. р. 6 год	Мультимедійна презентація (карти),	10,11,14, 19,26	1.Проаналізуйте інформацію і дайте відповідь на питання: чому слов'янське, а не скандинавське Балтійське Помор'я зазнало економічного піднесення в ранньосередньовічну епоху? 2.Які докази торговельних зв'язків балтійських слов'ян і Русі ?	*Жовтень*

8	**Тема 7. Утворення Києво-Руської держави та початок її перетворення в імперію.** Поляно-руське князівство Кия. Перші згадки в писемних джерелах про Руську імперію (Руський каганат). Норманська теорія походження Русі: історія та основні етапи розвитку у XVIII–XX ст.	**Ден. Ф-ма:** Лекція 2 год. Пр. 2 год. СР 2 год **Заоч. ф-ма:** Лекція, 2 год., пр. 2 год. С. р. 10	Мультимедійна презентація (карти),	5,11,15,25	1.Проаналізуйте аргументи норманської теорії. Наведіть контраргументи. Вкажіть чому руси не могли (могли?) бути скандинавами. 2.Проаналізуйте інформацію джерел і прокоментуйте тезу про історичність поляно-руського князя Кия . 3. Визначте чинники формування Імперії русів.	*жовтень*

		год.				
9, 10	**Тема 8.** Основні етапи політичного розвитку Русі. Посилення централізації у X-першій половині XI ст. Реформи київських князів. Політична трансформація Русі з відносно централізованої держави у федерацію (конфедерацію) земель-князівств у другій половині XI–першій половині XIII ст.	**Ден. Ф-ма:** Лекція, 4 год, Пр. 2 год. СР 2 год. **Заоч. ф-ма:** Лек.2 год. Пр. 0 год. СР. 10 год	Мультимедійна презентація (карти),	5,11,15,19,24	1.Обгрунтуйте відповідь на питання: чи була Русь імперією у XII- першій половині XIII ст.?	*жовтень*
11	**Тема 9.** Основні етапи соціально-економічного розвитку Русі. Руська Правда про княжу вотчину: адміністрація вотчини, залежні групи населення.Сучасна історіографія про суспільні відносини в Києво- Руській державі. Концепція Русі як феодальної держави.	**Ден. Ф-ма:** Лекція, 2 год., пр. 4 год. С. р. 2 год. **Заоч. ф-ма:** Лек.2 год.	Мультимедійна презентація (карти),	4,5, 8,12,	1. Обгрунтуйте відповідь на питання; чи можна Русь назвати рабовласницькою державою? 2. Обгрунтуйте відповідь на питання: чи можна Русь назвати феодальною державою? 3.	*жовтень*

		Пр. 0 год. СР. 6 год.				
12	**Тема 10. Міжнародне становище Русі. Зовнішня політика.** Русь у міжнародному житті в IX – X століттях. Розвиток русько-візантійських відносин. Русь і Хазарський каганат. Контакти Русі з європейськими державами. Шлюбна дипломатія київських князів. .	**Ден. Ф-ма:** Лекція, 2 год. пр. 4 год. СР 2 год. **Заоч. ф-ма:** Лек. 2 год., пр. 0 год. СР. 6 год.	Мультимедійна презентація (карти),	4,8,12,18,20	1. Які династичні (шлюбні) зв'язки існували між руською княжою династією і європейськими монархіями? 1.Охарактеризуйте зміну становища північно-східних і південно-західних руських земель після походу хана	*Жовтень*

13	**Тема 11.** Руські князівства в до монгольський період. Галицьке князівство. Вплив монгольських завоювань на розвиток руських земель.	**Ден. Ф-ма:** Лекція 2 год. пр. 0 год. С.Р. 2 год. **Заоч. ф-ма:** Лек. 0 год. Пр. 0 год. СР -6 год.			Батия?	*листопад*

14	**Тема 12.** Консолідація Південно-Західних руських земель. Утворення Галицько-Волинського князівства. Правління Романа Мстиславовича.	**Ден. Ф-ма:** Лекція 2 год. Пр. 4 год. СР 2 год. **Заоч. ф-ма:**		5,6,17,20	1.У чому суть політичної програми «доброго порядку» князя Романа? Чи була вона реалізована?	*Листопад*
15	**Тема 13.** Утвердження Романовичів в Галицькому князівстві. Внутрішня та зовнішня політика Данила Романовича. **Тема 14.** Розвиток культури у IX – першій половині XIV ст.: писемність, освіта, літописання та література, архітектура і живопис, рукописна книга.	Лекція, 2 год., пр. 2 год. СР 6 год. **Ден. Ф-ма:** Лекція 4 год. Пр. 4 год. СР.2 год. **Заоч. ф-ма:** Лек. 2 год., пр. 0 год. СР 6 год.		5,6, 12, 20	1.Охарактеризуйте становище Галицько-Волинського князівства а першій половині XIV ст. 2. Охарактеризуйте внутрішню і зовнішню політику князя Лева Даниловича. 1.Проаналізуйте у яких галузях культури був найбільш відчутним візантійський вплив. 2.Вкажіть у яких галузях культури Русь X- XI ст. випереджала країни Західної Європи.	*Листопад*

16		**Ден. Ф-ма** Лекція 2год. Пр. 4 год. СР 2 год. **Заоч. ф-ма:** Лекція, 0 год., пр. 0 год. СР 6 год.		23, 26		*листопад*